

У Всесвітній мережі Інтернет численні ресурси присвячені висвітленню, прочитанню та тлумаченню таких понять, як Бог, світ, людина, самопізнання, віра батьків, Біблія, шлях розуміння, традиція, теорія й практика, християнська філософія, культура, сьогодення й майбутнє, творчість, життя і вічність. Кіберпростір надає доступ до великої і різноманітної інформації з православ'я для широкого кола користувачів, будучи путівником і помічником для всіх бажаючих познайомитися зі світом православної культури.

Можна констатувати, що за допомогою Глобального павутиння у релігійних організацій України з'явилася можливість отримувати, розширювати й поглиблювати богословську освіту й релігійне просвітництво, упроваджувати онлайнів форми спілкування й роботи з парафіянами у процесі місіонерської та катехизаторської роботи, підвищувати тим самим статус теології в сучасному міжнародному та українському суспільстві.

Л.М. Жванко, д-р іст. наук, проф. (ХНУМГ імені О.М. Бекетова, Харків)

ТОТАЛІТАРИЗМ ЯК ПОРОДЖЕННЯ (НЕ)ЛЮДСЬКОГО РОЗУМУ

Тоталітаризм – ганебне явище ХХ столітті для людської цивілізації, який дозволив знищення мільйонів одних іншими, концентраційні табори, виморення голодом, чистки незгодних і смугастий одяг як вирізнення серед коричневих військових строїв – слухняного механізму фізичної ліквідації населення на європейському континенті. Тоталітаризм – система державно-політичної влади, яка регламентує усі суспільні та приватні сфери життя людини-громадянина і не визнає автономії від держави таких недержавних сфер людської діяльності як економіка і господарство, культура, виховання, релігія. Тоталітаризмом вважається політичне панування, яке вимагає необмеженого керування підлеглими і їхнє повне підкорення поставленим згори політичним цілям. Примусова уніфікація і невинна жорстокість тоталітарної влади зазвичай обґрунтовується внутрішніми або зовнішніми загрозами існуванню держави.

Тоталітаризм зазвичай передбачає наявність фігури вождя (фюрера), диктатуру і терор, регулярну мобілізацію населення в масові організації, ізоляцію або вбивство фактично або потенційно незгодних.

Чому став можливий тоталітаризм? Відповідь на це питання можна віднайти у роботах однієї з найвідоміших мислительок ХХ століття Ганни Арендт (Hannah Arendt) (1906–1975), відомого американським політологом-теоретиком. Її праця «Джерела тоталітаризму» започаткувала особливий масив літератури, який заклав основи розвитку нової наукової школи, що досліджувала тоталітаризм як явище ХХ ст. Саме авторка вперше запропонувала охарактеризувати тоталітаризм як «патологію» сучасного суспільства, що веде до його самознищення, а природа такої «патології» криється в людській сутності. «Тоталітарна машина знищення приводилась в дію не фанатиками..., а нормальними добropорядними, законслухняними громадянами». Тоталітаризм, як за Г. Арендт, – це перевернутий світ, зв'язаний з втратою мільйонами людей здорового глузду, з атрофією здатності розуміння та розмірковування.

Тоталітарний режим підтримував та постійно поглиблював кризу категорій думки і стандартів розмірковувань. Монополізація влади, ізоляція індивідів, що втратили свободу, амнезія, руйнування будь-якої здатності розмірковувати – характеристика краху цінностей, здійсненого в умовах тоталітаризму. На противагу іншим авторам, що досліджували тоталітаризм, Г. Арендт чітко окреслює його межі в часі і просторі. Нацизм – автентичний тоталітаризм з 1933 р., сталінізм – з 1930 р.; перший припинив існування після поразки в Другій світовій війні, другий – зі смертю Сталіна. Злочини нацизму та сталінізму, вважає Г. Арендт, не слід ототожнювати тільки з німецьким та російським народами. «Події останньої епохи доводять, що кровожерливість, культ насилля, а також жорстокий расизм не є «надбанням» будь-якої однієї нації. Їхні паростки закладені в самій природі сучасної людини». Тоталітаризм визначений Г. Арендт як система масового терору, який прагне «не деспотичної влади над людьми, а системи, за якої люди непотрібні».

Вінстон Черчилль сказав: «Демократія – це погано, але краще неї нічого не придумано». Протиставлення демократичному устою – це якраз і є тоталітаризм, тоталітарний режим і тоталітарне суспільство, породження саме у ХХ столітті і направлені на знищення собі подібних. Він забезпечує в тій чи іншій країні атмосферу всезагального страху і має такі основні структурні елементи: атомізовані маси, породжені ресурсною надлишковістю та самотністю, тоталітарні рухи, тоталітарна пропаганда, тотальне панування над усіма сферами людського життя, терор, таємна поліція, ідеологія, побудована на догмах псевдонауковості та брехні, концтабори як вершина тоталітарного панування.